

men ellers mangler oplysninger om lægernes arbejde, korpsets størrelse, dets økonomi, sygehusforhold (hygiejne, belægning m. m.), forholdene ude ved afdelingerne o. s. v. Man kunne måske tage bogen som udgangspunkt for endnu en gang at advare mod den falske opfattelse, at den mand, der har udført et mangeårigt, dygtigt og ledende arbejde inden for en institution dermed også vil være egnet til at skrive dens historie.

Vagn Dybdahl.

Charles Haugbøll: Børster. De omrejsende jernbane- og jordarbejders liv og arbejde belyst gennem breve og samtaler. (Danmarks folkeminder nr. 65. Munksgaard, 1955). 183 s.

Forfatteren Charles Haugbøll har fattet en dyb interesse for de gamle jernbanearbejdere — børsterne, og han har sat sig for at rejse dem et æresminde ved at give dem en social-historisk og menneskelig retfærdigere placering end den, de hidtil har haft, og som i Ordbog over det danske sprog finder udtryk i definitionen: »Rå, ubehøvlede, simple og frastødende mennesker med lave tilhøjeligheder.«

Haugbøll tager nu nok lidt for håndfast på den almindelige vurdering af børsterne. Sproget kender adskillige eksempler på sådanne generaliseringer, der bygger på negative træk, og hertil kommer, at han i sin diskussion slet ikke går ind på det rimelige i den gængse fortolkning, der kun skal dække ordets stilling i dag, hvor det ikke ud over i historisk tekst anvendes om arbejdere. I den forstand har de virkelige børster heller ikke brug for at blive rehabiliterede; de var i deres egen tid børster på godt og ondt, og tidens forudsætninger må være det afgørende for vurderingen af dem.

Forfatteren har indsamlet sit stof gennem breve og samtaler med endnu levende entreprenører og arbejdere, blandt hvilke sidste der i øvrigt er meget få herregårdsbørster og kun ganske enkelte havbørster. Hovedparten har gjort deres indsats ved jernbaneanlæggene, hvor de udførte jordarbejderne og skinenedlægningen. Han har valgt kun i ret ringe omfang selv at tale med og i stedet enten lade meddelerne selv sludre løs eller i enkelte tilfælde føre pennen for dem, og der er kommet et fortræffeligt tidsbillede ud af det, selv om man nok må nære nogen betænkelighed ved den anvendte form. Det skal ikke nægtes, at den gør bogen både livsnær og letlæst; men en gennemført bearbejdning af det indsamlede materiale havde sikkert fjernet den skævhed, som hele dens forklarende og undskyldende tendens i virkeligheden er. Dens fremkomst må dog alligevel hilses med glæde, ikke mindst fordi den indeholder en række reelle oplysninger om børsternes ofte ejendommelige livsskæbner, deres helligforhold, deres arbejdsteknik og sidst og mest deres ven og opstrammer, brændevinsdunken. Vurderingen af denne veksler ganske vist lidt, og det er nok meningen, at den almindelige opfattelse også her skal reduceres. Det sker dog næppe; drikkeriet har været kolossalt; men det er ikke at undres over. Det kvindeløse, hårdtarbejdende pariasamfund har søgt sig de glæder, der var næst — og billigst, og med spiritusforholdene før den 1. verdenskrig in mente, er der såmænd ingen grund til at undskylde det.

Finn H. Lauridsen.

Jul. Margolinsky: Gravpladserne på mosaisk vestre kirkegård 1886—1955. (Det mosaiske Troessamfund i København, 1955). 204 s.

I 1693, eller måske rettere i 1694, anlagdes i København den mosaiske kirkegård i Møllegade, og da den ikke kunne rumme flere begravelser, anlagde man i

1885 mosaisk vestre kirkegård, som blev taget i brug i 1886. Den meget kyndige personalhistoriker, bibliotekar Jul. Margolinsky har tidligere udarbejdet en fortegnelse over begravelserne på kirkegården i Møllegade — det må meget beklages, at denne ikke er blevet mangfoldiggjort — og han har nu udsendt en duplikeret, tilsvarende fortegnelse over begravelserne på den vestre kirkegård. Fortegnelsen omfatter ca. 4.500 begravelser med oplysninger om de døde navn og stilling samt begravelsesdagen, hvortil kommer forskellige oplysninger om beliggenhed m. v. Et tillæg bringer fortegnelser over danske jøder, døde i Theresienstadt, i Sverige og under flugten over Øresund. Forordet meddeler endvidere, at der på det kortmateriale, der danner grundlaget for udarbejdelsen, også er optaget andre personalhistoriske oplysninger om de døde; dette materiale opbevares nu i Troessamfundets arkiv. Bibliotekar Margolinsky har udført et meget træls, men også særdeles nyttigt arbejde; vi kan ikke få for mange af den slags hjælpemidler.

Vagn Dybdahl.

Carl Lindberg Nielsen: Familien Estrup gennem 250 år. 1705—1955. (Hempelske boghandel, 1955). 83 s.

Den lille bog med undertitlen »Rytterbonde i Estrup, Ø. Hornum sogn Christen Poulsens mandlige descendens« har navnlig metodisk interesse. Historikeren Hector Estrup og dennes søn, konseilpræsidenten J. B. S. Estrup indtager nok en fremtrædende plads i dansk historie, men derudover hæver slægten sig næppe over det solide jævnmål. Interessant og lærerig vil bogen imidlertid være for de mange, der beskæftiger sig med slægtshistorie. Al den teori, som er beskrevet i Hatt og Fabritius' »Håndbog i slægtsforskning«, er her anvendt i praksis og fremlagt gennem en udførlig dokumentation for de givne oplysninger. Det vidt spredte arkivalske og trykte kildestof er et vidnesbyrd om forfatterens sikre beherskelse af personalhistoriens teknik, og en gennemlæsning af stamtavlens noter vil sikkert kunne give mange slægtsforskere adskillige gode tilskyndelser.

Vagn Dybdahl.

C. Th. Holbøll: Tre generationer af slægten Holbøll 1711—1856. (Arne Frost-Hansens forlag, 1955). 168 s.

Ved udsendelsen af sin slægtsbog har C. Th. Holbøll (sønnesøn af generalmajor Harald Holbøll, forfatteren til »En brigadeadjudants erindringer« gjort en væsentlig fejl ved ikke at give den en fængende overtitel og bruge den her anvendte som undertitel. For selv om det nok er en slægtsbog, indeholder den samtidig også adskilligt mere, som i høj grad påkalder almindelig interesse.

Under sit nuværende navn er Holbøllfamilien ikke gammel, går ikke længere tilbage end til 1700-tallet. Der har været forskellig tvivl om dens hjemsted; men forfatteren synes her ved et dygtigt arbejde at være nået frem til det rigtige: Vrå i Lejrskov sogn uden for Kolding. Herfra er stamfaderen, Peter Rasmussen, kaldet Holbøll, udvandret, og han endte som gartner og slotsforvalter på det lille lystslot Frydenlund ved Øresundskysten. Hans søn var den kendte gartner ved Botanisk have, Frederik Ludvig Holbøll, og bogens første kapitler optages af levnedsskildringer af disse to, idet der samtidig er medtaget såvel betydningsfuldt gartnerhistorisk stof som almindelig kulturhistorie;